

boek

Zwaar geschut in de frontlinie van de filosofie

DOOR PIETER DERDEYN

Filosofie kan al stevig zijn, maar dit katholieke wetenschapsfilosofisch boek uit 1989 is wel heel stevig - én nog steeds actueel. Stanley Jaki (1924-2009), een Hongaarse benedictijn die in Amerika natuurkunde doceerde, ontving in 1987 trouwens de Templetonprijs, de 'religieuze Nobelprijs'. Hij klinkt zowat als een genie en vraagt heel wat van zijn lezer: zeker een portie moed en liefst ook een goede achtergrondkennis. Word je wild van het theorema van Gödel: wel, Jaki werd bekend door zijn toepassing ervan op de 'theorie van alles'.

Kan je dit niet volgen: het boek gaat niet direct daarover. Het trekt je wel door de geschiedenis van kosmologieën, van de wetenschap en van het darwinisme. Jaki legt uit waarom de culturen van Egypte, India en China, ondanks hun potentieel, uitliepen op een definitieve stilstand. De Middeleeuwen daarentegen, waren dankzij het christelijke monotheïsme de basis voor de ontwikkeling van de huidige wetenschap.

Vooraf de schepping uit het niets en de duurzaamheid van de wetten der natuur in de Bijbel waren daarvoor cruciaal. Daarmee gaat Jaki radicaal en onverschrokken in tegen de gangbare visie op wetenschap. Geleidelijk gaat het boek over in een stevige apologie, een verdediging van de katholieke leer. Maar wat in het begin nog op intellectuele humor lijkt, wordt op de duur een lange, haast pretentieuze, offensieve tirade. Het wordt een slagveld waar vooral de pantheïstische metafysica, de atheïstische kosmologie, het materialisme en het darwinisme, maar ook de simplistische scheppingstheologie het moeten ontgelden - net als de moderne wetenschappelijke vooruitgang omwille van haar immorele intentie en gevolgen. Het slot culmineert in een heuse maatschappijkritiek. De wetenschap, aldus Jaki, lijdt onder de erfzonde: niet zij is de verlosser, maar zij heeft een verlosser nodig. We geven hem graag helemaal gelijk: zijn inzichten zijn groots, veel oneliners subliem en de

hoge abstractiegraad is nodig om zo'n nuchter overzicht te brengen. Maar waarheid moet samengaan met liefde, toch. De ruimte voor zijn speelse en scherpe spot had hij ook kunnen gebruiken voor tegemoetkomingen aan de lezer om hen gemakkelijker te laten volgen. Desondanks verplichte kost voor wie zwaar geschut zoekt op de frontlinie van de filosofie.

Stanley L. Jaki, *De Verlosser van de wetenschap*
Uitgeverij Betsaida
Pagina's: 268 | € 17,95
ISBN 978 94 93207 17 2